

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
Кафедра економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом

ЗАВДАННЯ

з методичними вказівками
до виконання контрольної роботи з дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

Харків – 2016

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом 2 квітня 2015 р., протокол № 10.

Рекомендуються для студентів за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» заочної форми навчання.

Укладачі:

проф. В.Л. Дикань,
доц. О.М. Полякова

Рецензент

проф. О. Г. Кірдіна

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
1 Теоретична частина.....	4
2 Практична частина.....	5
3 Методичні вказівки та приклади розв’язання практичних завдань.....	13
4 Вимоги до оформлення роботи.....	23
5 Вимоги до захисту контрольної роботи та критерії оцінювання.....	24
Список літератури.....	25

ЗАВДАННЯ

з методичними вказівками
до виконання контрольної роботи з дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

Відповідальний за випуск Полякова О.М.

Редактор Страхова В.В.

Підписано до друку 22.09.15 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,75. Тираж 100. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного
транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ

Кафедра економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом

ЗАВДАННЯ

З МЕТОДИЧНИМИ ВКАЗІВКАМИ

до виконання контрольної роботи з дисципліни
“Управління витратами”
для студентів спеціальностей “Економіка підприємств”
заочної форми навчання

Харків
2016

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри „Економіка та управління виробничим і комерційним бізнесом” 2 квітня 2015 р., протокол № 10.

Рекомендуються для студентів за напрямом підготовки 6.030504 „Економіка підприємства” заочної форми навчання.

Укладачі:

проф. В.Л. Дикань,
доц. О.М. Полякова

Рецензент

проф. О. Г. Кірдіна

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Діяльність будь-якого підприємства потребує витрачання певних ресурсів. Від рівня витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Тому управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства.

Навчальна дисципліна "Управління витратами" вивчає процес підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом управління рівнем, структурою та динамікою витрат. Метою науки є формування у студентів системи компетенцій у вирішенні певного кола завдань, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок оптимізації його рівня та обґрунтування господарських рішень.

Дані методичні вказівки призначені для виконання контрольної роботи з дисципліни „Управління витратами” студентами спеціальностей “Економіка підприємств” заочної форми навчання. Контрольна робота є одним з видів індивідуальної роботи студента й виконується ним самостійно, при консультуванні викладачем. Основне завдання контрольної роботи – закріпити знання студента з основних питань дисципліни.

Контрольна робота складається з двох частин. У першій частині студент розкриває теоретичне питання за своїм варіантом (який обирається за порядковим номером у списку групи). Обсяг теоретичної частини повинен становити три – п’ять аркушів машинописного тексту.

У другій частині студент повинен розв’язати п’ять завдань за основними темами курсу (варіант задачі студента відповідає останній цифрі шифру його залікової книжки). По кожному завданню після відповідних розрахунків необхідно зробити висновок.

1 ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

- 1 Мета, принципи та елементи управління витратами.
- 2 Загальна характеристика витрат. Класифікація витрат. Собівартість продукції, її види.
- 3 Поняття про центри відповідальності та їх класифікація. Моделі функціонування центрів витрат, прибутку, виручки, інвестицій.
- 4 Завдання управлінського обліку. Характеристика основних методів управлінського обліку.
- 5 Мета, галузь застосування, переваги системи „стандарт-кост”. Особливості та порядок організації обліку витрат і результатів у системі „директ-костинг”.
- 6 Нормативні та бюджетні витрати.
- 7 Планування, його цілі, види, ієрархія планів на підприємстві.
- 8 Система бюджетів на підприємстві, їх зміст та взаємозв’язок. Види бюджетів.
- 9 Економічний аналіз як база прийняття управлінських рішень. Сутність, види.
- 10 Методи розподілу витрат на постійні і змінні залежно від обсягу випуску.
- 11 Функції витрат та методи їх побудови.
- 12 Методи аналізу відхилень фактичних результатів від планових. Класифікація відхилень.
- 13 Модель „витрати – обсяг – прибуток”. Вихідні умови, показники, методика проведення аналізу беззбитковості.
- 14 Маржинальний прибуток. Ефект операційного левериджу.
- 15 Поняття та методика проведення ABC-аналізу матеріальних потоків. Аналіз обсягу замовлень. Оптимізація обсягу замовлень.
- 16 Аналіз вузьких місць на підприємстві.
- 17 Функціонально-вартісний аналіз.
- 18 Цілі, завдання, зміст експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства. Характеристика джерел інформації для експертної діагностики.
- 19 Методи стратегічної діагностики. Види стратегій підприємства як об’єкт стратегічної діагностики.

20 Сутність і методи стратегій діагностики підприємств. Методи діагностики стратегічних позицій підприємства.

21 Системи і нові методи управління витратами в сучасній світовій практиці.

22 Повнота включення витрат до собівартості продукції в різних системах управління витратами.

23 Обґрунтування форми придбання устаткування за критерієм витрат.

24 Стимулювання економії ресурсів та витрат на підприємстві.

25 Нормативна база для визначення собівартості продукції.

26 Особливості організації центрів відповідальності витрат в розрізі окремих галузей господарської діяльності.

27 Короткострокова та довгострокова цінова політика і витрати підприємства.

28 Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

29 Порядок складання та узгодження бюджетів на підприємствах.

30 Вибір методів управління витратами підприємства.

2 ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання 1

Покупець пропонує радіозаводу додаткове замовлення на випуск V_m магнітофонів. Однак потужність устаткування підприємства повністю використовується і щоб прийняти додаткове замовлення до виконання, необхідно зменшити випуск інших, менш вигідних виробів. Такими є тюнери. Визначте:

1) на скільки одиниць потрібно скоротити випуск тюнерів, щоб забезпечити випуск замовлення на магнітофони;

2) чи буде сприяти додаткове замовлення збільшенню прибутку?

(Для розв'язання задачі розрахуйте величину маржинального доходу на одиницю кожного виробу).

Вихідні дані за варіантами наведені в таблиці 2.1 (через знак / наведені показники відповідно по першому виробу – магнітофонах та по другому – тюнерах).

Таблиця 2.1 – Вихідні дані за варіантами

Варіант	Додаткове замовлення на випуск магнітофонів, шт., V_m	Змінні витрати на одиницю продукції, грн $c_{зм.м} / c_{зм.т}$	Час виготовлення 1 виробу, год t_m / t_t	Ціна одиниці виробу, грн C_m / C_t
1	200	123,9/106,2	24/17	300,9/212,4
2	100	280,2/260,7	12/16	680,4/520,0
3	400	192,1/260,8	24/12	470,0/450,9
4	120	354,4/189,5	18/24	860,1/400,0
5	260	84,7/100,5	6/10	200,0/180,8
6	480	196,0/109,0	10/14	430,8/210,2
7	90	124,4/87,1	12/8	200,6/140,9
8	65	403,0/420,5	10/4	630,1/610,0
9	70	240,5/268,9	12/6	450,2/400,0
10	50	340,7/162,2	7/4	650,3/270,6

Завдання 2

Через недостатність вихідного матеріалу в умовах обмеження фінансових ресурсів перед керівництвом підприємства виникла необхідність вибору переваг у виробництві одного із товарів: продукції А або продукції Б. Витрата ресурсів обмежена і складає N кг. Постійні витрати дорівнюють $C_{пост}$ тис. грн. Складіть план виробництва продукції з урахуванням переваг, який забезпечить отримання максимального прибутку.

Для проведення розрахунків необхідно визначити маржинальний доход на одиницю виробу, в гривнях, маржинальний доход, який припадає на 1 кг матеріалу, в гривнях, та необхідну витрату матеріалів, в кілограмах, і заповнити таблицю 2.2.

Таблиця 2.2 – Дані про доходи від виробництва продукції і потрібні ресурси

Показники	Виріб А	Виріб Б
1 Ціна виробу, грн		
2 Змінні витрати на одиницю виробу, грн		
3 Маржинальний дохід на одиницю виробу, грн		
4 Витрата матеріалу на 1 виріб, кг		
5 Маржинальний дохід на 1 кг матеріалу, грн		
6 Попит, одиниць		
7 Потрібна витрата матеріалу, кг		

Вихідні дані для розв'язання задачі за варіантами наведені в таблиці 2.3. Через / наведені значення показників для виробів відповідно А і Б.

Таблиця 2.3 – Вихідні дані за варіантами

Варіант	Ціна виробу, грн	Змінні витрати на одиницю виробу, грн	Витрата матеріалу на 1 виріб, кг	Попит, одиниць	Витрата ресурсів, N, кг	Постійні витрати, тис. грн
1	123,9/88,5	70,8/53,1	2,5/2,0	9800/11205	35705	371,4
2	65,4/76,2	35,7/45,7	2,5/4,0	1020/1100	6700	19,6
3	69,7/84,0	39,8/52,0	3,2/2,0	8700/14210	54300	208,9
4	135,2/90,0	79,5/52,6	4,4/3,0	9650/18360	96400	405,2
5	210,0/125,0	120,9/72,6	7,8/4,0	1080/14000	63800	246,8
6	98,0/40,0	60,4/21,6	6,2/3,0	7200/9420	71400	161,4
7	410,2/270,8	234,8/165,2	7,4/3,5	6500/4300	59700	500,6
8	100,0/62,0	56,2/36,8	2,6/2,0	7800/3250	25810	144,3
9	74,3/28,2	42,3/16,9	5,6/2,5	6470/2000	40650	84,7
10	92,8/60,0	52,7/35,4	6,0/4,2	5300/1780	38470	85,0

Завдання 3

Приватне підприємство спеціалізується на виробництві канцелярських товарів. Одним з товарів, які користуються найбільшим попитом, є блокноти для нотаток. Змінні витрати на виробництво одного блокноту складають $C_{зм}$, грн. Підприємство на плановий період одержало декілька пропозицій (ціни вказані без урахування ПДВ):

1) продати через оптового посередника N_1 тис. блокнотів за ціною C_1 грн, при цьому розмір прибутку становитиме Π_1 тис. грн;

2) продати через власну роздрібну мережу N_2 тис. блокнотів за ціною C_2 грн;

3) продати через дрібнооптового посередника N_3 тис. блокнотів за ціною C_3 грн.

Визначити найбільш привабливий для підприємства варіант збуту продукції.

Вихідні дані наведені в таблиці 2.4.

Завдання 4

В одному технологічному процесі виготовляється чотири види хлібопродуктів, кожний з яких вважається основним. Загальна собівартість випуску цих продуктів за тиждень становить $C_{п}$ грн. Необхідно визначити собівартість кожного з продуктів на підставі даних, що наведені в таблицях 2.5 та 2.6.

Завдання 5

ТОВ "Хліб України" виготовляє короваї двох сортів – першого (продукція А) і вищого (продукція Б). Прямі витрати на виробництво одиниці продукції наведені в таблиці 2.8. Через / наведені значення показників для виробів відповідно А і Б.

Непрямі витрати розподіляються пропорційно прямим витратам на оплату праці. При формуванні ціни на підприємстві використовується націнка 23 %.

Загальна річна сума непрямих витрат становить $C_{\text{непрямі}}$ тис. грн, з них:

1) налагодження і переналагодження обладнання – $C_{\text{налагодж.}}$ тис. грн;

2) контроль якості продукції – $C_{\text{якість}}$ тис. грн;

3) витрати на обробку замовлень – $C_{\text{обробка}}$ тис. грн;

4) експлуатація і обслуговування обладнання – $C_{\text{експл.обл.}}$ тис. грн.

Визначити повну собівартість та ціну короваїв першого та вищого ґатунку, використовуючи традиційний метод розподілу непрямих витрат та метод АВС;

5) З метою більш об'єктивного розподілу непрямих витрат економіст підприємства виділив фактори витрат за видами діяльності (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Вихідні дані для розв'язання завдання

Вид діяльності та фактор витрат	Всього	Короваї	
		1-го ґатунку	вищого ґатунку
Налагодження і переналагодження обладнання, рази	100	30	70
Кількість перевірок якості	2200	600	1 600
Кількість оброблених замовлень	5500	1750	3750
Використання обладнання, тис. маш. год	550	380	170

Зробити висновок та дати рекомендації керівництву підприємства з питання ціноутворення.

3 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Методика розв'язання завдання 1

Критерієм вибору розв'язання є величина максимального маржинального доходу за можливим варіантом.

1 Оскільки підприємство функціонує в умовах нестачі виробничих потужностей, то прийняття додаткового замовлення на випуск однієї продукції (магнітофонів) спричинить скорочення випуску іншої продукції (тюнерів).

Таким чином, необхідно зіставити маржинальний дохід від виробництва додаткового замовлення магнітофонів $МД_m$ й маржинальний дохід, який підприємство в такому разі не отримає через скорочення обсягу тюнерів $МД_m$.

З цього приводу треба визначити, на скільки одиниць підприємство скоротить випуск тюнерів V_m . Для цього, по-перше, визначаємо час, необхідний на випуск додаткового замовлення магнітофонів T_m , як добуток кількості додаткового замовлення V_m на час виготовлення одного магніфона t_m :

$$T_m = V_m \cdot t_m; \quad (3.1)$$

По-друге, розрахуємо, скільки тюнерів V_m підприємство виготовляє за цей час:

$$V_m = \frac{T_m}{t_m}, \quad (3.2)$$

де t_m – час, необхідний для виготовлення одного тюнера, год.

2 Визначаємо маржинальний дохід від виробництва додаткового замовлення магнітофонів $МД_m$ як добуток маржинального доходу, що припадає на одиницю продукції $мд_m$, на додатковий обсяг виробництва V_m . Маржинальний дохід на

одиницю магнітофона $m\partial_m$ визначається як різниця між його ціною Π_m й змінною собівартістю c_{zmm} :

$$MД_m = m\partial_m \cdot V_m; \quad (3.3)$$

$$m\partial_m = \Pi_m - c_{zmm}. \quad (3.4)$$

Аналогічно розраховуємо маржинальний дохід, який підприємство отримало би при виготовленні V_m одиниць тюнерів:

$$MД_m = m\partial_m \cdot V_m; \quad (3.5)$$

$$m\partial_m = \Pi_m - c_{zmm}. \quad (3.6)$$

3 Порівнюємо величини маржинального доходу по магнітофонах і тюнерах і робимо відповідні висновки щодо доцільності прийняття підприємством додаткового замовлення.

Приклад розв'язання завдання 2

Постановка задачі: через недостатність вихідного матеріалу в умовах обмеження фінансових ресурсів перед керівництвом підприємства виникла необхідність вибору переваги однієї моделі двигунів у виробництві. Витрата ресурсів обмежена – 1839039 кг. Постійні витрати $C_{пост}$ дорівнюють 5805,6 тис. грн. Складіть план виробництва двигунів з урахуванням переваг, який забезпечить одержання максимального прибутку. Вихідні дані наведені в таблиці 3.1.

Розв'язання

Маржинальний дохід від одиниці виробу по кожному двигуну визначається вирахуванням з ціни двигуна змінних витрат на одиницю.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані про доходи від виробництва двигунів і необхідні ресурси

Показники	Двигуни	
	модель 1	модель 2
1 Ціна двигуна, грн	867,3	1734,6
2 Змінні витрати на одиницю виробу, грн	488,52	1118,64
3 Витрата матеріалу на виріб, кг	37	65
4 Попит, одиниць	48597	1260
5 Необхідна витрата матеріалу, кг	1798089	81900
6 Маржинальний доход на одиницю виробу, грн	378,78	615,96
7 Маржинальний доход на 1 кг матеріалу, грн	10,24	9,48

Модель 1: $md_1 = 867,3 - 488,52 = 378,78$ грн,

модель 2: $md_2 = 1734,6 - 1118,64 = 615,96$ грн.

Отримані дані заносимо в таблицю 3.1.

Маржинальний доход на 1 кг матеріалу дорівнює відношенню маржинального доходу одиниці виробу до величини витрати матеріалу на одиницю виробу:

модель 1: $md_{к21} = 378,78 / 37 = 10,24$ грн,

модель 2: $md_{к22} = 615,96 / 65 = 9,48$ грн.

Загальна витрата матеріалу дорівнює добутковій натурального обсягу попиту на величину витрати матеріалу, що відноситься до одиниці виробу.

Друга модель двигуна має більш високий маржинальний доход на одиницю продукції, ніж двигун першої моделі, що схиляє вибір переваг до другої моделі. Однак друга модель вимагає більше матеріалів (37 кг проти 65 кг на одиницю), розмір яких обмежений. Тому через обмеженість ресурсів вибір варто зробити насамперед за показником ефективності використання дефіцитного матеріалу, тобто за величиною маржинального доходу, що припадає на 1 кг матеріалів. Згідно з даними таблиці маржинальний доход на 1 кг матеріалу для першої моделі

двигуна вище того ж показника другої моделі (10,24 грн на 1 кг проти 9,48 грн на 1 кг). Тому двигунів першої моделі повинно бути випущено стільки, скільки вимагає попит, а матеріали, що залишилися, будуть використані на випуск другої моделі двигунів. Кількість матеріалів для другої моделі дорівнює різниці між кількістю наявних ресурсів і величиною витрати матеріалів для двигуна першої моделі:

$$1839039 - 1798089 = 40950 \text{ кг.}$$

Планований випуск і його результати відобразимо в таблиці 3.2, де обсяг випуску моделі 1 дорівнює попиту на ці двигуни, а обсяг випуску моделі 2 дорівнює відношенню кількості матеріалу, що залишився після виробництва першої моделі, на величину витрати матеріалу, що відноситься до одиниці продукції моделі 2:

$$40950 : 65 = 630 \text{ шт.}$$

Сума маржинального доходу на весь випуск по кожній моделі дорівнює добуткові маржинального доходу від одного виробу на заплановану кількість виробів по відповідних моделях:

$$\text{модель 1: } MD_1 = 378,78 * 48597 = 18407,571 \text{ тис. грн,}$$

$$\text{модель 2: } MD_2 = 615,96 * 630 = 388,055 \text{ тис. грн.}$$

Результати розрахунків заносимо в таблицю 3.2.

Вирахуванням із суми маржинального доходу першої і другої моделей величини постійних витрат на весь випуск одержимо загальну суму прибутку

$$П = MD_1 + MD_2 - C_{пост}, \quad (3.7)$$

$$П = 18407,571 + 388,055 - 5805,6 = 12990,026 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 3.2 – Планований розподіл виробництва і господарські результати в умовах обмеженості ресурсів

Виріб	Попит, шт.	Необхідна кількість вихідної сировини, кг	Наявна кількість вихідної сировини, кг	Обсяг випуску, од.	Маржинальний доход на виріб, грн	Маржинальний доход на випуск, тис. грн
Модель 1	48597	1798089	1798089	48597	378,78	18407,571
Модель 2	1260	81900	40950	630	615,96	388,055
Разом	49857	1879989	1839039	49227	-	18795,626

Для перевірки і підтвердження обґрунтування переваг розраховуємо маржинальний доход і прибуток при виробництві другої моделі відповідно до попиту при обмеженні випуску першої моделі, використовуючи ресурси, що залишилися, і порівнюємо отримані результати з результатами, що надані у таблиці 3.2.

Якщо виготовити 1260 двигунів другої моделі з 81900 кг сировини, а з інших 1757139 кг (1839039 - 81900) - 47490 двигунів першої моделі (1757139 / 37), то маржинальний доход у цьому випадку складе

$$MD = MD_2 \times V_{nl2} + MD_1 \times V_{nl1}, \quad (3.8)$$

$$MD = 615,96 * 1260 + 378,78 * 47490 = 18764,371 \text{ тис. грн.}$$

Прибуток знаходимо вирахуванням постійних витрат з маржинального доходу

$$П = 18764,371 - 5805,6 = 12958,771 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунки підтверджують правильність висновку, що двигунів першої моделі повинно бути випущено стільки, скільки вимагає попит, а матеріали, що залишаться, використати на випуск другої моделі двигуна, тому що величина прибутку і маржинальний доход при обмеженні виробництва двигунів моделі 1 нижче, ніж при обмеженні виробництва моделі 2.

Приклад розв'язання завдання 3

Постановка задачі: приватне підприємство спеціалізується на виробництві канцелярських товарів. Одним з товарів, які користуються найбільшим попитом, є блокноти для нотаток. Змінні витрати на виробництво одного блокнота складають 2,4 грн. Підприємство на плановий період одержало декілька пропозицій (ціни вказані без урахування ПДВ):

1) продати через оптового посередника 480 тис. блокнотів за ціною 4,0 грн, при цьому розмір прибутку становитиме 160 тис. грн;

2) продати через власну роздрібну мережу 280 тис. блокнотів за ціною 5,2 грн;

3) продати через дрібнооптового посередника 330 тис. блокнотів за ціною 4,5 грн.

Визначити найбільш привабливий для підприємства варіант збуту продукції.

Розв'язання

Прибуток підприємства визначається за формулою

$$П = K \times Ц - K \times V_{zi} - V_n, \quad (3.9)$$

де $П$ – прибуток підприємства;

$Ц$ – ціна продукції;

V_n – постійні витрати;

V_{zi} – змінні витрати на одиницю продукції;

K – обсяг продукції.

З цієї формули знайдемо суму постійних витрат

$$480\,000 \times 4,0 - 480\,000 \times 2,4 - V_n = 160\,000 \text{ грн, звідси } V_n = 608\,000 \text{ грн.}$$

Знайдемо розмір прибутку при другому варіанті збуту

$$П = 280\,000 \times 5,2 - 280\,000 \times 2,4 - 608\,000 = 176\,000 \text{ грн.}$$

За третім варіантом збуту

$$\Pi = 330\,000 \times 4,5 - 330\,000 \times 2,4 - 608\,000 = 85\,000 \text{ грн.}$$

Таким чином, найбільш привабливим (за критерієм максимізації прибутку) буде варіант 2, оскільки прибуток у розмірі 176 000 грн є максимальним.

Приклад розв'язання завдання 4

Постановка задачі. В одному технологічному процесі виготовляється чотири види хлібопродуктів, кожний з яких вважається основним. Загальна собівартість випуску цих продуктів за тиждень становить 15 000 грн. Необхідно визначити собівартість кожного з продуктів на підставі даних, що наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для розрахунків

Види хлібопродуктів	Ціна одиниці виробу, грн	Обсяг випуску за тиждень, шт.
1 Хліб формовий	2,8	1 500
2 Батон	2,3	3 400
3 Плюшка	0,9	3 500
4 Бублик	0,7	4 500

Розв'язання

Для визначення собівартості кожного виробу використовуємо метод розподілу витрат. Для цього ціну будь-якого виробу приймаємо за 1, ціни інших виробів виражаємо через ціну виробу з коефіцієнтом 1.

Так, приймаємо ціну хліба формового = 1,
тоді коефіцієнт ціни батона = $2,3/2,8 = 0,82$;
коефіцієнт ціни плюшки = $0,9/2,8 = 0,32$;
коефіцієнт ціни бублика = $0,7/2,8 = 0,25$.

Визначаємо умовний обсяг по кожному виробу:
умовний обсяг хліба = $1 \times 1500 = 1500$ шт;

умовний обсяг батона = $0,82 \times 3400 = 2788$ шт;
 умовний обсяг плюшки = $0,32 \times 3500 = 1120$ шт;
 умовний обсяг бублика = $0,25 \times 4500 = 1125$ шт.

Загальний умовний обсяг дорівнює
 $1500 + 2788 + 1120 + 1125 = 6533$ шт.

Шляхом ділення собівартості всього технологічного процесу на умовний обсяг всієї продукції отримуємо собівартість продукції, коефіцієнт якої = 1.

Собівартість хліба = $15000 / 6533 = 2,30$ грн.

Множенням коефіцієнтів на собівартість продукції з коефіцієнтом 1 отримуємо їх собівартості:

собівартість батона = $2,30 \times 0,82 = 1,89$ грн,
 собівартість плюшки = $2,30 \times 0,32 = 0,74$ грн,
 собівартість бублика = $2,30 \times 0,25 = 0,58$ грн.

Приклад розв'язання завдання 5

Постановка задачі. ТОВ "Хліб України" виготовляє короваї двох сортів – першого і вищого. Прямі витрати на виробництво одиниці продукції наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Вихідні дані для розв'язання завдання

Види витрат	Короваї	
	1-го ґатунку	вищого ґатунку
Прямі витрати на оплату праці, грн	24	33
Прямі витрати на матеріали, грн	18	22
Обсяг виробництва на наступний рік, од.	45 000	15 000

Непрямі витрати розподіляються пропорційно прямим витратам на оплату праці. При формуванні ціни на підприємстві використовується націнка 23 %.

Загальна річна сума непрямих витрат становить 1200 тис. грн, з них:

- 1) налагодження і переналагодження обладнання – 360 тис. грн;
- 2) контроль якості продукції – 220 тис. грн;
- 3) витрати на обробку замовлень – 200 тис. грн;
- 4) експлуатація і обслуговування обладнання – 420 тис. грн.

Визначити повну собівартість та ціну короваїв першого та вищого гатунку, використовуючи традиційний метод розподілу непрямих витрат та метод АВС.

З метою більш об'єктивного розподілу непрямих витрат економіст підприємства виділив фактори витрат за видами діяльності (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 – Вихідні дані для розв'язання завдання

Вид діяльності та фактор витрат	Всього	Короваї	
		1-го гатунку	вищого гатунку
Налагодження і переналагодження обладнання, рази	100	30	70
Кількість перевірок якості	2200	600	1600
Кількість оброблених замовлень	5500	1750	3750
Використання обладнання, тис. маш. год	550	380	170

Зробити висновок та дати рекомендації керівництву підприємства з питання ціноутворення.

Розв'язання

Визначимо ставку розподілу накладних витрат пропорційно прямим витратам праці:

$$1200000 \text{ грн} : [(45\ 000 \text{ од.} \times 24/18) + (15\ 000 \times 33/22)] = \\ = 14,55 \text{ грн на 1 люд.-год.}$$

$$\text{або } 1\ 200\ 000 \text{ грн} : [(45\ 000 \times 24) + (15\ 000 \times 33)] \times 100\% = \\ = 76,19\ \% \text{ від прямої оплати праці.}$$

Повна собівартість одиниці продукції за традиційним методом калькулювання розрахована в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Повна собівартість одиниці продукції за традиційним методом калькулювання, грн

Показники	Короваї	
	1-го гатунку	вищого гатунку
Матеріали	18,00	22,00
Оплата праці	24,00	33,00
Непрямі витрати (76,19 %)	18,29	25,15
Разом	60,29	80,15
23 % націнки	13,87	18,43
Ціна реалізації	74,16	98,58

Розподіл накладних витрат за видами діяльності проведемо в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Розподіл накладних витрат за видами діяльності

Витрати	Разом	Короваї	
		1-го гатунку	вищого гатунку
Накладні: переналагодження обладнання (ставка розподілу $360000 : 100 = 3600$ грн/раз)	360000	108000	252000
контроль якості (ставка розподілу $220000 / 2200 = 100$ грн/раз)	220000	60000	160000
обробка замовлень (ставка розподілу $200\ 000 / 5500 = 36,3636$ грн/замовлення)	200000	63636,36	136363,64
використання обладнання (ставка розподілу $420000 / 550000 = 0,7636$ грн/маш.год)	420000	290181,82	678181,82
Разом, грн	1200000	521818,18	678181,82
Непрямі витрати на одиницю продукції, грн	-	11,60	45,21

Визначимо собівартість одиниці продукції за методом ABC в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Собівартість одиниці продукції за методом ABC, грн

Показники	Короваї	
	1-го гатунку	вищого гатунку
Матеріали	18,00	22,00
Оплата праці	24,00	33,00
Непрямі витрати	11,60	45,21
Разом	53,60	100,21
23 % націнки	12,33	23,05
Ціна реалізації	65,93	123,26

Таким чином, ціна на продукцію першого гатунку при традиційному методі калькулювання завищена, а на продукцію вищого гатунку – занижена порівняно за витратами діяльності.

Метод ABC дає більш реальну оцінку витрат на виробництво, тому ціну бажано встановити виходячи з останніх розрахунків — 65,93 та 123,26 грн/од.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Контрольна робота повинна складатися зі змісту, вступу, теоретичної, практичної частини й списку використаних джерел. Всі структурні елементи роботи починаються з нового аркуша.

Контрольна робота оформляється на ПК на аркушах формату А4, текст друкується шрифтом 14 на одному боці аркуша, інтервал полуторний. Оптимальний розмір контрольної роботи не повинен перевищувати 20 аркушів.

На титульному аркуші вказується назва освітньої установи, тема контрольної роботи, назва навчального курсу, номер групи, форма і курс навчання, П.І.Б. автора, П.І.Б. викладача, рік виконання роботи.

Методичною основою виконання контрольної роботи є ці методичні вказівки, конспект лекцій з дисципліни „Управління витратами”, а також рекомендовані літературні джерела, перелік

яких наведено наприкінці даних методичних вказівок. При виконанні контрольної роботи повинні бути використані не менш сімох різних літературних джерел.

Загальні вимоги до оформлення текстової частини контрольної роботи наведено в [22].

5 ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Студент допускається до захисту контрольної роботи тільки у випадку виконання всіх організаційних формальностей:

- виконання роботи відповідно до вимог;
- реєстрація контрольної роботи в журналі реєстрації;
- надання роботи на машинному носії.

При захисті контрольної роботи студент повинен відповісти на п'ять контрольних запитань з теоретичної частини роботи.

По практичній частині роботи студент повинен уміти:

- пояснити розрахунки показників;
- дати якісну оцінку ситуації;
- зробити логічний висновок;
- обґрунтувати пропозиції з поліпшення ситуації.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

- відповідність змісту теми;
- глибина, повнота розкриття теми;
- логіка викладу матеріалу;
- термінологічна чіткість;
- рівень навичок самостійної роботи з літературою;
- дотримання вимог до оформлення контрольної роботи.

Контрольна робота не може бути оцінена позитивно, якщо в ній поверхнево розкриті питання, допущені принципові помилки, а також за умови механічно переписаного матеріалу з підручників або іншої літератури. Контрольна робота вважається захищеною, якщо студент відповів правильно на 75 % питань.

У разі незадовільної оцінки контрольна робота спрямовується студенту для повторного виконання. До повторно виконаної роботи необхідно додати першу редакцію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Біла, О.Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика [Текст]: монографія / О.Г. Біла, І.Л. Боднарюк, Т.В. Мединська; [Львів. комерц. акад.]. – Львів: Львів. комерц. акад., 2012. – 196 с.
- 2 Грещак, М.Г. Управління витратами [Текст]: навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисципліни / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба; [Київ. нац. екон. ун-т.]. – К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.
- 3 Грищенко, О.В. Управленческий учет [Электронный ресурс]: конспект лекций / О.В. Грищенко. – Таганрог: ТТИ ЮФУ, 2007. – Административно-управленческий портал АУР.Ру. – Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/m166/>
- 4 Давидович, І.Є. Управління витратами [Текст]: навч. посібник / І.Є. Давидович. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
- 5 Дикань, В.Л. Экономика предприятия [Текст]: учеб. пособие / В.Л. Дикань, Е.В. Шраменко, Н.В. Якименко. – Харьков: УкрГАЖТ, 2012. – 278 с.
- 6 Економіка підприємства: Збірник задач і тестів [Текст]/ В.Л. Дикань, І.Л. Плетникова, В.О. Мельник, О.В. Шраменко, Ю.М. Уткіна, І.В. Воловельська; під ред. д.е.н., проф. В.Л. Диканя. – Харків: УкрДАЗТ, 2007. – 290 с.
- 7 Дырдонова, А.Н. Управление затратами [Текст]: учеб. пособие / А.Н. Дырдонова. – Нижнекамск: Нижнекамский химико-технологический институт (филиал) КГТУ, 2010. – 112 с.
- 8 Захарченко, Л.А. Управління витратами [Текст]: навч. посібник з практ. занять для студ. вищ. навч. закл. / Л.А. Захарченко, І.В. Яцкевич; [Одес. нац. акад. зв'язку ім. О.С. Попова, Ін-т економіки та менеджменту, каф. економіки п-ва та корпорат. упр.]. – Одеса: ВМВ, 2011. – 239 с.
- 9 Ковтун, С. Управление затратами [Текст] / С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук. – Харьков: Фактор, 2008. – 272 с.
- 10 Партин, Г.О. Системно-орієнтоване управління витратами промислового підприємства [Текст]: монографія / Г.О. Партин, А.І. Ясінська; [Нац. ун-т "Львів. політехніка"]. – Львів: ЗУКЦ, 2011. – 199 с.

11 Плоха, О.Б. Управління витратами [Текст]: конспект лекцій / О.Б. Плоха; [Харк. нац. екон. ун-т]. – Харків: ХНЕУ, 2009. – 151 с.

12 Просветов, Г.И. Управленческий учет: Задачи и решения [Текст]: учебн.-метод. пособие / Г.И. Просветов. – М.: Издательство РДЛ, 2006. – 272 с.

13 Серебренников, Г.Г. Основы управления затратами предприятия [Текст]: учеб. пособие / Г.Г. Серебренников. – 2-е изд., стер. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2009. – 80 с.

14 Трубочкина, М.И. Управление затратами предприятия [Текст]: учеб. пособие [для вузов по специальности 061100 "Менеджмент орг."] / М.И.Трубочкина. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 217 с.

15 Управління витратами підприємства [Текст]: навч. посібник / Ю.С. Погорелов [та ін.]; за заг. ред. Г.В. Козаченко; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ: НОУЛІДЖ, 2011. – 189 с.

16 Управління витратами промислового підприємства [Текст]: монографія / А.В. Череп [та ін.]; [Вищ. держ. навч. закл. "Запоріж. нац. ун-т"]. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 301 с.

17 Управление затратами предприятия [Текст] / Е.Н. Котенева, Г.К. Краснослободцева, С.О. Фильчакова. – М.: Изд-во: Дашков и Ко, 2008. – 224 с.

18 Цимбалюк, Л.Г. Формування та управління витратами виробництва [Текст]: підручник / Л.Г. Цимбалюк, Н.П. Скригун, Л.І. Антошкіна. – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 239 с.

19 Чигасов, С.Г. Управління затратами підприємства [Текст]: навч. посібник / С.Г. Чигасов; [Нац. акад. держ. податк. служби України]. – Ірпінь: Нац. акад. ДПС України, 2006. – 128 с.

20 Студентська навчальна звітність. Текстова частина. Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення [Текст]: метод. посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській звітності. – Харків: УкрДАЗТ, 2005. – 40 с.

21 Business Toolkits. Управление издержками предприятия [Электронный ресурс]: слайды. – Административно-управленческий портал AUP.Ru. – Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/m40/>